ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 13ης Οκτωβρίου 1993 *

Στην υπόθεση C-121/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Staatssecretaris van Financiën

και

A. Zinnecker,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1390/81 του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1981, περί επεκτάσεως στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ L 143, σ. 1), και όπως στη συνέχεια κωδικοποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. F. Mancini και M. Díez de Velasco, προέδρους τμήματος, K. N. Κακούρη, F. A. Schockweiler και P. J. G. Kapteyn, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο A. Zinnecker, εκπροσωπούμενος από τον M. W. C. Feteris, του δικηγορικού γραφείου φορολογικών υποθέσεων Coopers & Lybrand·

— η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τον B. R. Bot, Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εξωτερικών·

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Δ. Γκουλούση, νομικό σύμβουλο, B. Smulders, μέλος της Νομικής της Υπηρεσίας, και P. Altmaier, υπάλληλο διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 4ης Μαρτίου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Απριλίου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 8ης Απριλίου 1992, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Απριλίου 1992, το Hoge Raad der Nederlanden υπέβαλε προς το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, σειρά προδικαστικών ερωτημάτων ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1390/81 του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1981, περί επεκτάσεως στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ L 143, σ. 1), και όπως στη συνέχεια κωδικοποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6, στο εξής: κανονισμός).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Staatssecretaris van Financiën και του Zinnecker ως προς το ποσό των 3 407 ολλανδικών φιορινιών που ο Staatssecretaris van Financiën ζήτησε από τον Zinnecker ως εισφορά στο γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων.

3 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το 1982 ο Zinnecker, Γερμανός υπήκοος, κατοικούσε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και πωλούσε, ως μη μισθωτός μικροπωλητής, τοποθετημένα σε πάγκους τρόφιμα, ασκώντας τις δραστηριότητές του αυτές περίπου κατά το ήμισυ στις Κάτω Χώρες και κατά το ήμισυ στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

4 Κατά την περίοδο αυτή, ο Zinnecker δεν είχε ούτε υποχρεωτική ούτε προαιρετική ασφάλιση στη Γερμανία. Συγκεκριμένα, δεν είχε προβεί σε καμία δήλωση προς τούτο. Μη κατοικώντας στις Κάτω Χώρες, δεν ήταν ασφαλισμένος ούτε στο κράτος αυτό.

5 Εντούτοις, οι αρμόδιες ολλανδικές αρχές κοινοποίησαν στον Zinnecker πράξη περί καταβολής εισφορών στο γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων για το έτος 1982. Κατόπιν διοικητικής ενστάσεως του Zinnecker, το ποσό που είχε αρχικώς ζητηθεί περιορίστηκε από τον επιθεωρητή στο ποσό που αναφέρεται πιο πάνω.

6 Κατόπιν προσφυγής του Zinnecker, το Gerechtshof te 's Hertogenbosch ακύρωσε την πράξη του επιθεωρητή, καθώς και την αρχική πράξη περί καταβολής εισφορών.

7 Κατόπιν αυτού, ο Staatssecretaris των Κάτω Χωρών άσκησε αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden, το οποίο, εκτιμώντας ότι η έκβαση της δίκης εξαρτάται από την ερμηνεία του κανονισμού, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Προκειμένου περί προσώπου το οποίο, κατά τη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου του 1982, κατοικούσε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και ασκούσε μη μισθωτή επαγγελματική δραστηριότητα, τόσο στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας — όπου δεν είχε υποχρεωτική ασφάλιση στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων, δεδομένου ότι δεν ήταν μισθωτός και ούτε ανήκε σε επαγγελματική ομάδα εξομοιούμενη προς τους μισθωτούς, και όπου δεν είχε ούτε προαιρετική ασφάλιση — όσο και στις Κάτω Χώρες, περίπου δε στον ίδιο βαθμό και στα δύο κράτη, πρέπει να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν το πρόσωπο αυτό ήταν μη μισθωτός υπό την έννοια του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, βάσει του ορισμού που ισχύει για τις Κάτω Χώρες ή αυτού που ισχύει για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας όσον αφορά την έννοια του μη μισθωτού, ο οποίος δίδεται από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 1, αρχή και περίπτωση α', σημείο ii, του κανονισμού και του παραρτήματος Ι του εν λόγω κανονισμού, κεφάλαιο Ι, στοιχεία Γ (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) και Θ (Κάτω Χώρες);

2) Αν στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση υπό την έννοια ότι καθοριστική σημασία δεν έχει αποκλειστικώς ο ορισμός που ισχύει για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αλλά επίσης, ή μόνον, ο ορισμός που ισχύει για τις Κάτω Χώρες, το γεγονός ότι, κατά την εθνική ολλανδική νομοθεσία, ένα πρόσωπο όπως αυτό που αναφέρεται στο πρώτο ερώτημα δεν έχει υποχρεωτική ασφάλιση διότι δεν είναι κάτοικος εμποδίζει, επομένως, να θεωρηθεί ότι εφαρμόζονται ως προς αυτό οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 1, αρχή και περίπτωση α', σημείο ii, και του παραρτήματος Ι, στοιχείο Θ (Κάτω Χώρες);

3) Αν η απάντηση στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα έχει ως συνέπεια ότι ένα πρόσωπο όπως αυτό που αναφέρεται στο πρώτο ερώτημα μπορεί να

θεωρηθεί ως μη μισθωτός μόνο βάσει των δρατηριοτήτων που ασκεί στις Κάτω Χώρες, πρέπει, εντούτοις, στην περίπτωση αυτή, για την εφαρμογή του άρθρου 14α, αρχή και παράγραφος 2, του κανονισμού, να ληφθούν επίσης υπόψη οι δραστηριότητες που ασκούνται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια την εφαρμογή επί του προσώπου αυτού της νομοθεσίας του τελευταίου κράτους, ή πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνον οι δραστηριότητες που ασκούνται στις Κάτω Χώρες, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, αρχή και στοιχείο β', την εφαρμογή ως προς το εν λόγω πρόσωπο της νομοθεσίας των Κάτω Χωρών;

4) Αν ένα πρόσωπο, όπως αυτό που αναφέρεται στα προηγούμενα ερωτήματα, υπόκειται στην ολλανδική νομοθεσία, νομοθεσία η οποία, καθόσον τούτο παρουσιάζει ενδιαφέρον για την προκειμένη υπόθεση, προβλέπει ένα γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων στο οποίο υπάγονται αποκλειστικώς οι κάτοικοι των Κάτω Χωρών, πρέπει, επομένως, αυτό το πρόσωπο να θεωρηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, αρχή και στοιχείο β', του κανονισμού, παρ' όλον ότι δεν είναι κάτοικος των Κάτω Χωρών, ως ασφαλισμένο για την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος;

5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα,

είναι ασφαλισμένο το εν λόγω πρόσωπο στις Κάτω Χώρες αποκλειστικώς κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία ασκεί τις δραστηριότητές του στο έδαφος των Κάτω Χωρών;»

8 Στην έκθεση ακροατηρίου εκτίθενται διεξοδικώς το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω, παρά μόνον καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

9 Με τα δύο πρώτα ερωτήματά του, το εθνικό δικαστήριο ζητεί στην ουσία να μάθει αν πρέπει να θεωρηθεί ότι ένας Γερμανός υπήκοος, ο οποίος κατοικεί στη Γερμανία και ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα περίπου κατά το ήμισυ

εντός του κράτους αυτού και κατά το ήμισυ εντός των Κάτω Χωρών, εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όταν δεν είναι ασφαλισμένος ούτε στο πρώτο ούτε στο δεύτερο κράτος μέλος, για τον λόγο ότι το πρώτο κράτος προβλέπει μόνον προαιρετική ασφάλιση των μη μισθωτών και ο ενδιαφερόμενος δεν έχει προβεί, στο κράτος αυτό, στην αναγκαία προς τούτο δήλωση, ενώ στο δεύτερο κράτος μέλος δεν πληροί την προϋπόθεση κατοικίας που θέτει η εθνική νομοθεσία.

10 Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ορίζεται από το άρθρο 2. Κατά την παράγραφο 1 της διατάξεως αυτής, ο κανονισμός ισχύει «για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη». Συνεπώς, για να εμπίπτει υπήκοος κράτους μέλους στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, πρέπει να υπάγεται ή να υπαγόταν σε σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών. Εν προκειμένω, ο μη μισθωτός αρκεί να υπόκειται σε μια από τις δύο νομοθεσίες, δηλαδή στη γερμανική ή στην ολλανδική.

11 Όσον αφορά την ολλανδική νομοθεσία, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο Zinnecker ασκούσε, την ίδια περίοδο, δραστηριότητα μη μισθωτού στις Κάτω Χώρες και ότι δεν ήταν υποχρεωτικό να είναι ασφαλισμένος στο κράτος αυτό, δεδομένου ότι δεν πληρούσε την προϋπόθεση κατοικίας που απαιτεί η ολλανδική νομοθεσία. Επομένως, το ολλανδικό δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν, παρ' όλ' αυτά, ο Zinnecker μπορεί να θεωρηθεί ως μη μισθωτός που εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού βάσει της ολλανδικής νομοθεσίας.

12 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το παράρτημα I, στοιχείο Θ, του κανονισμού ορίζει για τις Κάτω Χώρες ότι το πρόσωπο που ασκεί δραστηριότητα ή επάγγελμα χωρίς σύμβαση εργασίας θεωρείται ως μη μισθωτός υπό την έννοια του άρθρου 1, περίπτωση α', σημείο ii, του κανονισμού. Συνεπώς, η διάταξη αυτή δεν δηλώνει ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει οπωσδήποτε να κατοικεί στις Κάτω Χώρες για να έχει την ιδιότητα του μη μισθωτού.

13 Επομένως, ο Zinnecker, παρ' όλον ότι δεν πληροί την προϋπόθεση κατοικίας που επιβάλλει η ολλανδική νομοθεσία, πρέπει να θεωρηθεί ως μη μισθωτός που εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

14 Μετά τη διαπίστωση αυτή, παρέλκει να εξετασθεί αν ο Zinnecker υπόκειται και στη γερμανική νομοθεσία.

15 Κατά συνέπεια, στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι θεωρείται ότι ο Γερμανός υπήκοος, ο οποίος κατοικεί στη Γερμανία και ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα περίπου κατά το ήμισυ εντός αυτού του κράτους μέλους και κατά το ήμισυ εντός των Κάτω Χωρών, εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

16 Με το τρίτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ζητεί στην ουσία να μάθει ποια εθνική νομοθεσία έχει εφαρμογή σε πρόσωπο που βρίσκεται στην κατάσταση που περιγράφηκε πιο πάνω.

17 Πρέπει να υπομνηστεί συναφώς ότι το άρθρο 14α του κανονισμού, το οποίο προβλέπει ειδικούς κανόνες που ισχύουν για τα πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα εκτός από τους ναυτικούς, ορίζει, κατά παρέκκλιση του άρθρου 13, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού, ότι «το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, αν ασκεί μέρος της δραστηριότητάς του στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους».

18 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι υπό συνθήκες όπως αυτές της κύριας δίκης εφαρμοστέα είναι η νομοθεσία του κράτους μέλους της κατοικίας του μη μισθωτού.

19 Λαμβανομένων υπόψη των απαντήσεων που δόθηκαν στα τρία πρώτα ερωτήματα, παρέλκει να δοθεί απάντηση στο τέταρτο και πέμπτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

20 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 8ης Απριλίου 1992 το Hoge Raad der Nederlanden, αποφαίνεται:

1) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι Γερμανός υπήκοος, ο οποίος κατοικεί στη Γερμανία και ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα περίπου κατά το ήμισυ εντός αυτού του κράτους μέλους και κατά το ήμισυ εντός των Κάτω Χωρών, εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

2) Το άρθρο 14α του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμοστέα επ' αυτού του μη μισθωτού είναι η γερμανική νομοθεσία.

Mancini Díez de Velasco

Κακούρης Schockweiler Kapteyn

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Οκτωβρίου 1993.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

G. F. Mancini